

Иващенко М.В.

Харьковский институт банковского дела
Университета банковского дела Национального банка Украины

ИЗМЕНЕНИЯ ПОВЕДЕНИЯ НА КРЕДИТНОМ РЫНКЕ В КОНТЕКСТЕ ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКИХ ПРЕОБРАЗОВАНИЙ

Аннотация

В статье определены причины, побуждающие украинские домохозяйства применять определенное кредитное поведение. Прослежено институциональное развитие кредитного поведения и сосредоточено внимание на воздействии на него общественно-политических событий. Обоснованно причины сокращения кредитования и увеличения объемов безнадежных кредитов.

Ключевые слова: кредитное поведение, институциональная заданность кредитного поведения, соотношение кредитного портфеля к ВВП, темпы сокращения кредитования населения, рентоориентованное поведение.

Ivashchenko M.V.

Kharkov Institute of Banking University of Banking of the National Bank of Ukraine

BEHAVIOR CHANGE IN THE CREDIT MARKET IN THE CONTEXT OF SOCIO-POLITICAL UPHEAVAL

Summary

In the article the reasons that motivate Ukrainian households use a credit behavior. It traces the development of institutional credit behavior and focus on the influence of socio-political events. Just cause contraction of credit and an increase in non-performing loans.

Keywords: credit behavior, credit preconceived institutional behavior, the ratio of the loan portfolio to GDP, the rate of reduction credits, rent-seeking behavior.

УДК 005.915:336.711.6(477)

АНАЛІЗ ВПЛИВУ ФАКТОРІВ ЗРОСТАННЯ КІЛЬКОСТІ НАДЛИШКОВИХ КОШТІВ У ПАТ «ДЕЛЬТА БАНК»

Ігнатова О.М., Мохамад О.В.

Криворізький економічний інститут
Криворізького національного університету

У роботі розглянуто вплив факторів зростання кількості надлишкових коштів у банківській установі. Аналіз було здійснено на прикладі одного із вітчизняних комерційних банків, а саме ПАТ «Дельта Банк». Дослідженню підлягали конкурентна позиція базового банку, виконання ним економічних нормативів ліквідності, а також динаміка окремих показників його діяльності.

Ключові слова: надлишкові кошти, фактори зростання, комерційний банк, економічні нормативи НБУ, ліквідність.

Постановка проблеми. У сучасному динамічному середовищі функціонування банківські установи все частіше стикаються із проблемою ліквідності, сутність якої полягає у тому, що попит на ліквідні засоби рідко дорівнює їх пропозиції в будь-який момент часу. Якщо банківська установа є неліквідною, вона не може ефективно виконувати свої функції і своєчасно та в повному обсязі відповідати за своїми фінансовими зобов'язаннями, що зазвичай призводить до зниження показників її прибутковості. Проте, коли банку упродовж тривалого проміжку часу притаманна надлишкова ліквідність, то це свідчить про неспроможність менеджменту установи ефективно використовувати закумуляовані кошти та про неефективне управління активами та пасивами. У зв'язку з цим, можна стверджувати, що дослідження факторів, які впливають на стан ліквідності фінансово-кредитної установи, є досить важливим етапом під час здійснення процесу управління станом ліквідності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам банківської ліквідності та її забезпечен-

ню присвячено багато праць провідних вітчизняних учених, зокрема, це такі автори, як: І.В. Сало, А.М. Герасимович, Т.Г. Ковальчук, В.І. Міщенко, Л.О. Примостка. Управлінню ліквідністю присвячені праці таких зарубіжних науковців, як Д.В. Арістов, А.С. Березньов, В.А. Гамза, Н.В. Зайцева, С.А. Кондратюк, В.В. Иванов, А.Є. Кулаков, І.В. Ларіонова, Є.Г. Потоцька, А.М. Проскурін, Е. Долан, К. Кемпбелл, Т.У. Кох, П. Роуз, Дж.Д. Сінкі.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значний обсяг праць, у яких аналізуються питання управління банківською ліквідністю і ризиками, необхідно відзначити, що досить велике коло питань залишається недостатньо вивченим. Особлива увага повинна звертатись на формування певного механізму, який дасть змогу не лише проаналізувати стан ліквідності установи, а й оцінити вплив окремих її складових.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є аналіз впливу факторів зростання кількості надлишкових коштів вітчизняного комерційного банку (на прикладі ПАТ «Дельта Банк»).

Виклад основного матеріалу. Об'єктом дослідження було обрано Публічне акціонерне товариство «Дельта Банк», яке працює на вітчизняному ринку банківських продуктів та послуг з 2006 року. За порівняно незначний період свого існування обраний комерційний банк показує високі досягнення та рейтинги серед інших банківських установ. У табл. 1 наведена детальна інформація щодо конкурентної позиції ПАТ «Дельта Банк», починаючи із кризового 2009 року.

Вищенаведені дані свідчать про те, що ПАТ «Дельта Банк» упродовж останніх шести років змогло не лише протистояти досить жорсткій конкуренції на банківському ринку, де існувало 175-182 банки-конкуренти, але й покращити свої позиції. Даний висновок обґрунтований тим, що до 01.01.2012 р. обрана банківська установа входила до складу другої групи банків України за класифікацією НБУ, проте, на початок зазначеного періоду вона ввійшла до групи великих банків України (I група за класифікацією НБУ). Таким чином, за аналітичний період ПАТ «Дельта Банк» піднялось з 31 позиції на 4 місце і тим самим подолавши 27 «сходинок».

Відомо, що ліквідність можна розглядати як потік або як запас. Якщо характеризувати як потік, то обов'язковим є використання матричних підходів, а якщо як запас – коефіцієнтного методу. У даній роботі було проаналізовано спроможність ПАТ «Дельта Банк» своєчасно та в повному обсязі виконувати свої фінансові зобов'язання за допомогою коефіцієнтного методу, а саме виконання обраною банківською установою нормативів ліквідності, встановлених НБУ.

У таблиці 2 наведено дані щодо виконання ПАТ «Дельта Банк» основних трьох нормативів ліквідності: нормативу миттєвої ліквідності (Н4), нормативу поточної ліквідності (Н5) та нормативу короткострокової ліквідності (Н6), а також середнє значення цих показників по банківській системі України.

Вищенаведені дані свідчать про те, що банк упродовж аналітичного періоду не лише дотримувався нормативів, встановлених НБУ, а й значно їх перевищував. Отриманий результат підтверджує, що ПАТ «Дельта Банк» має надмірну ліквідність, яка породжує дилему «ліквідність – прибутковість», оскільки найбільш ліквідні активи не генерують доходів. Також варто відмітити і те, що якщо фактична ліквідність значно перевищує необхідний рівень або встановлені нормативи, то діяльність такого банку негативно оцінюється його акціонерами з погляду не повністю використаних можливостей для отримання прибутку.

Якщо порівнювати значення основних нормативів ліквідності обраного банку із середніми значеннями відповідних показників по банківській системі, то можна констатувати, що упродовж всього аналітичного періоду до початку 2012 року вони значно, а іноді й у декілька разів перевищували значення основних нормативів по банківській системі України в цілому. Проте, ситуація кардинально змінилась з початком 2012 року, коли більшість нормативів не відповідали середньобанківським значенням. Але навіть при такій ситуації, значення всіх показників перебували у допустимих межах, встановлених Національним банком.

Для того, щоб більш детально зрозуміти причини такої ситуації у базовій установі, варто розглянути основні показники, які впливають на стан ліквідності банку. У табл. 3 наведено динаміку значень його окремих показників діяльності за 2009-2012 роки.

На основі наведених вище даних пропонуємо графічно відобразити ситуацію, яка спостерігалась у ПАТ «Дельта Банк» упродовж аналітичного періоду (рис. 1).

Відповідно даним рисунку упродовж 2009-2013 років для ПАТ «Дельта Банк» було характерним залучення більших обсягів коштів від його клієнтів та інших банків, ніж надання кредитів. Це свідчить про існування додатного значення розриву між зазна-

Таблиця 1

Конкурентна позиція ПАТ «Дельта Банк» по банківській системі України за класифікацією НБУ

Станом на 01.01 відповідного року	Місце базового банку по банківській системі в цілому	Всього банків	Місце базового банку	Всього банків у групі
2009 рік	31	182	13 (II група)	20
2010 рік	25	179	7 (II група)	19
2011 рік	18	175	1 (II група)	22
2012 рік	12	175	12 (I група)	17
2013 рік	8	175	8 (I група)	15
2014 рік	4	180	4 (I група)	15

Джерело: розроблено авторами за даними [1]

Таблиця 2

Значення нормативів ліквідності ПАТ «Дельта Банк» та по банківській системі України за 2008-2013 рр., %

Нормативи ліквідності банку	Нормативне значення	Станом на 01.01 відповідного року					
		2009	2010	2011	2012	2013	2014
Норматив миттєвої ліквідності (Н4)							
ПАТ «Дельта Банк»	не менше 20%	260,40	455,08	135,92	36,37	35,59	37,30
Середнє значення по банківській системі		62,38	64,45	58,80	58,48	69,26	56,99
Норматив поточної ліквідності (Н5)							
ПАТ «Дельта Банк»	не менше 40%	153,19	100,98	96,58	61,60	79,48	40,29
Середнє значення по банківській системі		75,16	72,90	77,33	70,53	79,09	80,86
Норматив короткострокової ліквідності (Н6)							
ПАТ «Дельта Банк»	не менше 60%	74,15	73,59	104,15	93,76	98,18	88,26
Середнє значення по банківській системі		33,99	35,88	91,19	94,73	90,28	89,11

Джерело: складено авторами за даними [2, 3]

Таблиця 3

Показники діяльності ПАТ «Дельта Банк» за 2009-2012 рр., млн. грн.

Найменування статті	2009 рік	2010 рік	2011 рік	2012 рік	2013 рік
Залучені кошти усього, в т.ч.:	5933,77	10828,01	17795,93	25097,98	48069,41
• клієнтів	4277,11	6784,37	10424,62	17329,44	36428,55
• банків	1656,66	4043,64	7371,31	7768,54	11640,86
Кредити та заборгованість клієнтів	3944,36	8924,75	13661,04	18694,55	40126,37
Розрив (ряд. 1- ряд. 2)	1989,41	1903,26	4134,89	6403,43	7943,04
Чистий процентний дохід	-195,01	2939,17	2635,19	1877,17	2021,09

Джерело: складено авторами за даними [3]

ченими статтями балансу банку. Варто відмітити, що з кожним роком величина розриву збільшується, а разом із цим збільшується обсяг надлишкових коштів у установі базового банку. Такі зміни не сприяють виправданню очікувань власників ПАТ «Дельта Банк», оскільки свідчать про неефективне управління залученими ресурсами та недоотримання можливого доходу. Це підтверджується і обсягом одержаного чистого процентного доходу, що наведено у табл. 3 та графічно відображено на рис. 2.

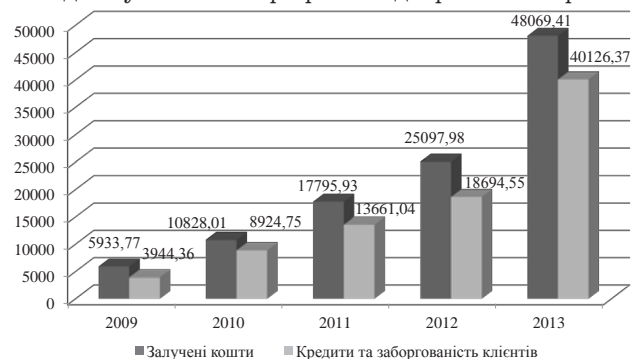

Рис. 1. Динаміка залучених коштів та наданих кредитів ПАТ «Дельта Банк» за 2009-2013 рр., млн. грн.

Джерело: розроблено авторами за даними [3]

Проаналізувавши отримані дані, можна стверджувати, що зі збільшенням розміру розриву зменшується обсяг доходу банку, а особливо його процентної складової. Комерційний банк, залучаючи вклади на депозитні рахунки, сплачує вкладнику винагороду у вигляді відсоткових ставок та формує

свою ресурсну базу. Остання, як правило, використовується з метою здійснення активних операцій, отримання доходу й підвищення показників прибутковості. Таким чином, не збалансувавши свої грошові потоки, установа комерційного банку може не лише недоотримати значну частку доходу, а ще й понести певні збитки. Така ситуація може сприяти появі незбалансованої ліквідності балансу банку.

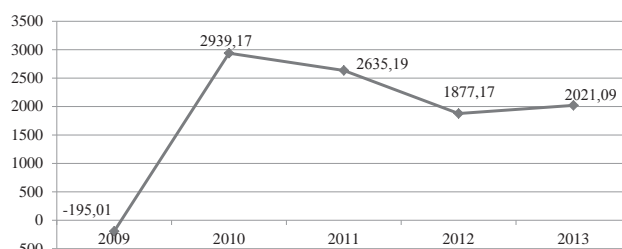

Рис. 2. Динаміка чистого процентного доходу ПАТ «Дельта Банк» за 2009-2013 рр., млн. грн.

Джерело: розроблено авторами за даними [3]

Висновки і пропозиції. Отримані результати свідчать про посилення позицій ПАТ «Дельта Банк» на ринку банківських продуктів та послуг України, а також виконання усіх вимог центрального банку щодо нормативів ліквідності. З метою зменшення кількості наявних у базовій установі надлишкових коштів та попередження виникнення високого рівня ризику незбалансованої ліквідності пропонуємо менеджменту банку звернути увагу на можливі шляхи ефективного використання залучених ресурсів, а також на подальше балансування вхідних та вихідних грошових потоків установи.

Список літератури:

1. Дані фінансової звітності банків України за 2008-2013 роки: Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>
2. Значення економічних нормативів по системі банків України: Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>
3. Результати фінансової звітності ПАТ «Дельта Банк» за 2009-2013 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://deltabank.com.ua>

Игнатова Е.Н., Мохамед А.В.

Криворожский экономический институт Криворожского национального университета

АНАЛИЗ ВЛИЯНИЯ ФАКТОРОВ УВЕЛИЧЕНИЯ КОЛИЧЕСТВА ИЗБЫТОЧНЫХ СРЕДСТВ В ПАО «ДЕЛЬТА БАНК»

Аннотация

В работе рассмотрено влияние факторов увеличения количества избыточных средств в банковском учреждении. Анализ был осуществлен на примере одного из отечественных коммерческих банков, а именно ПАО «Дельта Банк». Исследованию подлежали конкурентная позиция базового банка, выполнения им экономических нормативов ликвидности, а также динамика отдельных показателей его деятельности.

Ключевые слова: избыточные средства, факторы увеличения, коммерческий банк, экономические нормативы НБУ, ликвидность.

Ignatova O.N., Mohamad O.V.

Economic Institute of Kryvyi Rih National University of Kryvyi Rih

ANALYSIS OF INFLUENCE OF FACTORS OF GROWING SURPLUS FUNDS OF JSC «DELTA BANK»

Summary

The article considers influence of factors of increasing of surplus funds in the bank. The analysis was done on the example of one of the local commercial banks such as JSC «Delta Bank». The competitive position of the selected bank, the economic standards of the its liquidity position and the dynamics of individual indicators of its activity were the subject for researching.

Keywords: surplus funds, the factors of growing, commercial bank, economic standards of the NBU, liquidity.

УДК 338

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Ільченко В.М., Мацак М.М., Янчара А.М.

Дніпропетровська державна фінансова академія

У статті розглянуто теоретичні сторони індексів сталого розвитку, визначено умови переходу України до сталого розвитку. Проведена порівняльна характеристика сталого розвитку промислових регіонів України. Визначено необхідність та перешкоди формування умов сталого розвитку у промислових регіонах України.

Ключові слова: сталий розвиток, промислові регіони, індикатори сталого розвитку, соціально-економічний розвиток, стратегія розвитку.

Постановка проблеми. Сталий розвиток – це один з найефективніших напрямків подолання глобальної проблеми людства – безмежності потреб суспільства та обмеженості природних ресурсів Землі, це розвиток, що відповідає потребам теперішнього часу. Погіршення стану, деградація і виснаження ресурсів довкілля зумовлені передусім такими чинниками, як недостатньо екологічно обґрунтоване використання природно-ресурсного потенціалу, відсутність комплексності у веденні господарської діяльності, в освоєнні та експлуатації територій і корисних копалин тощо. Все це зрештою підриває природно-ресурсний потенціал суспільного виробництва і негативно позначається на здоров'ї людини, нації.

Україні також потребує вирішення цих проблем, однак найгостріше ці проблеми постають саме у промислових територіальних утвореннях, де найбільш гостро відчуваються негативні наслідки економічних та соціальних небезпек при більш сприятливій економічній ситуації

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Даному питанню присвячено багато наукових праць вітчизняних та зарубіжних учених. В Україні дослідження окремих аспектів концепцій сталого розвитку проводили такі науковці, як Б. Данилишин, В. Волошин, С. Дорогунцов, М. Згуровський, В. Шевчук та інші. Проте комплексні дослідження у цій галузі є недостатньо дослідженими.

Метою статті є розгляд теоретичних сторін індексів сталого розвитку, проведення порівняльної характеристики сталого розвитку промислових регіонів України.

Виклад основного матеріалу. Стійкий розвиток будь-якого об'єкта – здатність продовжувати стає функціонування і розвиток, спроможність протистояти несприятливим чинникам зовнішнього і внутрішнього середовища, вчасно виявляти і використовувати сприятливі чинники, за умови, що розвиток цього об'єкта не заважатиме іншим об'єктам

функціонувати і розвиватися таким же чином. З більш глобальної точки зору стійкий розвиток суспільства – гармонія між всіма об'єктами, враховуючи всі аспекти їх функціонування і можливий розвиток. Перехід до сталого розвитку на глобальному рівні можливий лише за умов охорони навколишнього середовища, ліквідації та недопущення міжнародних, збройних, інших міжрегіональних конфліктів, ліквідації бідності, забезпечення прав і свобод людини тощо, зацікавленого виконання на національному, регіональному та місцевому рівнях всіх основних вимог цього розвитку, отже це є дуже важкий процес, але можливий.

Перехід до сталого розвитку, необхідність якого вже усвідомили країни світу, є дуже важливим і для нашої держави.

Метою переходу України до сталого розвитку є забезпечення високої якості життя нинішнього і майбутніх поколінь шляхом збалансованого соціально-економічного і екологічного розвитку, відтворення навколишнього природного середовища, раціонального використання природно-ресурсного потенціалу країни, забезпечення охорони здоров'я людини, її екологічної та соціальної захищеності.

Особливістю України як країни, що розвивається, є наявність високоосвіченого людського потенціалу. Зважаючи на це, а також враховуючи географічне розташування території, клімат, якість ґрунтів, обсяги і різноманітність корисних копалин та інші природні чинники, слід відзначити, що Україна має достатньо сприятливі умови для втілення засад сталого розвитку [1].

Перехід до сталого розвитку України можливий лише в разі забезпечення сталого розвитку її регіонів. Це передбачає формування ефективної просторової структури економіки країни, розроблення, прийняття та реалізацію стратегії соціально-економічного розвитку регіонів, які б враховували специфіку проблем і місцеві особливості території, а також загальнодержавні пріоритети.